

Sevgili Güneş

Bu satırları sana ve senin gibi dünyaya geleli henüz 1 yıl olmuş tüm 21.yy çocuklarına yazıyorum.. Yazdıklarımı okuyabilecek anlayabilecek kadar büyüdüğünde, herhalde, insanlık da koskoca bir binyılı daha geride bırakmış olacak.

Bu mektubu sana, hem de on yıl öncesinden, neden yazdığımı merak edebilirsin. Açıklamaya çalışayım; dünyayı ve çevreyi anlamaya başladığın zaman yaşadığın ülkenin 8333 km uzunluğundaki kıyılarının her metresinin betonlaştığını ve insansızlaştığını; Marmara, Karadeniz, Ege, ve Akdeniz'in öldüğünü; kıyılarda nükleer santrallerin cirit attığını gördüğünde "neden" diye sorabilirsin.

Geçmişle gelecek arasında köprü olacakken, tüm kültürel değerlerin ve mirasın metalaştırılması ve otel, motel, borsa binası yapılması nedeniyle kendini geçmişle gelecek arasında yapayalnız bir Güneş olarak hissedebilir ve "neden?" diye sorabilirsin.

İnsanlık yeni bir binyıla büyük umutlarla girecekken, sen, seni de etkileyecek o umutlar ve ideallerle çevreni ve ülkeni kuşatan bu "şey"ler arasındaki çelişkiler içinde yine "neden?" diye sorabilirsin.

Bu "neden" ler o büyük umutları karartabilir ve sen kendini ülkene, insanlara yabancı bir "insan" olarak ömrünü tüketebilirsin. Ya da sorularının yanıtlarını alabileceğin, umutlarına yaraşır bir dünya da bir "insan" ola-

GÜNEŞ'E MEKTUP

Serhat SALİHOĞLU

rak yaşayabilirsin.

Ben bu yazımda senin olası sorularından birisinin yanıtını bugünden vermeye çalışacağım, o kadar.

Yazacaklarımın esin kaynağı 19 Temmuz 1990 tarihli resmi gazetede gördüğüm bir duyuru; "Kamu arazisi tahsis duyurusu" Duyuruyu yapan; Turizm Bakanlığı.

Hemen aklına takılabilir; "kamu arazisi ne demektir?" Bu konuda hiçbir şey bilmezsen bile ortalama bir yanıt verebilirsin: Tüm yurttaşların ortak yararına açık ülke toprakları. Yanıtın böyle birşey ise, sorabilirsin: bu toprakları kim, hangi yetkiyle, kime ve nasıl tahsis edecek.

Duyurunun ilk paragrafı şöyle: "aşağıda özellikleri belirtilen kamu arazileri 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu ve Kamu Arazisinin Turizm Yatırımlarına Tahsisi hakkında Yönetmelik' hükümlerine uygun olarak turizm amaçlı yatırım yapmak üzere müteşebbislere tahsis edilecektir."

Bunları okuyunca Turizm Bakanlığının bu yetkiyi Turizmi Teşvik Kanunu ve yukarıda adı geçen yönetmelikten aldığını anlamışsındır.

Turizmi Teşvik Kanunu hakkında da biraz bilgi vermek istiyorum. 2634 sayılı TTK 12.3.1982 tarihinde kabul edilmiştir. Kanunun kapsamı şöyle çizilmiştir: "bu kanun, turizm hizmeti ile bu hizmetin gereği turizm bölgeleri, turizm alanları ve turizm merkezlerinin tesbiti ile gerçekleştirilmelerine turizm yatırım ve işletmelerinin teşvik edilmesine, düzenlenmesine ve denetlenmesine ilişkin hükümleri kapsar." (TTK,md.2)

"Turizm bölgeleri, turizm alanı, merkezi nedir ve nasıl tesbit edilir.?" gibi sorular aklına takılırsa onların yanıtları da kanunda verilmiş.

Turizm Bölgeleri: Sınırları Bakanlığın (Kültür ve Turizm Bakanlığı, Şimdi Turizm Bakanlığı) önerisi ve Bakanlar Kurulu ile tesbit ve ilan edilen bölgeleri (md.3.b)

"Turizm alanları: Turizm bölgeleri içinde öncelikle geliştirilmesi öngörülen, mevkii ve sınırları Bakanlığın önerisi, Bakanlar Kurulu kararı ile tesbit ve ilan edilen doğal veya sosyo-kültürel değerlerin yoğunlaştığı alanları.(md.3-c)

"Turizm Merkezleri: Turizm bölgeleri içinde veya dışında, yeri, mevkii ve sınırları Bakanlığın önerisi, Bakanlar Kurulu kararı ile tesbit ve ilan edilen turizm, yönünden önem taşıyan yerleri veya bölümleri... ifade eder" (md.3.d)

Okuduğun gibi Turizm Bakanlığı gözüne kestirdiği her yeri turizm bölgesi olarak Bakanlar Kurulu'na

önerebiliyor. Bakanlar Kurulu'da önerilen bölgeyi turizm bölgesi olarak tesbit ve ilan edebiliyor. Turizm alanları da turizm bölgeleri içinden aynı yöntemle belirleniyor. Turizm merkezleri için ise turizm bölgesinin içinde olup olmamasına bile bakılmıyor.

Madde 3-c' yi okurken belki dikkatini çekmiştir: "Doğal veya sosyo-kültürel değerlerin yoğunlaştığı alanlar" turizm alanı olarak tesbit ve ilan ediliyor. Ayrıca 19.7.1990 tarihli tahsis duyurusunda tahsis edilecek kamu arazileri "merkez içi turizm alanları" ve "merkez dışı turizm alanları" olarak ikiye ayrılmış.

Merkez dışı turizm alanları içinde neler var bilmek ister misiniz?

İstanbul-Üsküdar'daki Debreli İsmail Paşa Yalısı 19 yataklı konaklama ve yeme-içme tesisi yapılacak.

İstanbul-Şişli'deki pertevniyal Sultan Vakfı 80 yataklı turistik tesis yapılacak.

İstanbul-Çengelköy'deki Abdullah Ağa Yalısı 380 kişi kapasiteli lükanda ve turistik eşya satış yeri yapılacak.

Ankara-Ulus'taki Evkaf Apartmanı otel yapılacak. Evkaf Apartmanı diye sorarsan, büyük bir olasılıkla, çoğu insan sana gösteremez. Ama, Küçük Tiyatro diye sorarsan çok kimse sana yerini tarif edebilir. Eğer Küçük Tiyatro'yu otel olarak tahsis edecekler açısından bir aksilik olmazsa 1926'da Cumhuriyet döneminin ilk yapılarından birisi olarak yapılan ve 1947'de Ankara'nın ilk tiyatro sahnesi olarak açılan Küçük Tiyatro'yu, oranın eskiden bir tiyatro binası olduğunu bilmeden beş yıldızlı "falan otel" olarak tanıyacaksın.

Yukarıda Madde 3-c'den söz ederken yazdığım "doğal veya sosyo-kültürel değerlerin yoğunlaştığı alanlar" ın turizm alanı olarak ilan ve tesbit edilmesinin hiç de görüldüğü gibi masumane birşey olmadığını sanırım anlamışsındır.

Turizm bölge, alan ve merkezlerinin tesbiti Madde 4'te daha net ve ürktücü: "Turizm bölgeleri, turizm

alanları ve turizm merkezlerinin tesbitinde; ülkenin doğal tarihi, arkeolojik ve sosyo-kültürel turizm değerleri kış, av ve su sporları ve sağlık turizmi ile mevcut diğer turizm potansiyeli dikkate alınır." (Md.4)

Dikkatini çekmiştir; Ülkenin "doğal yerleri" doğal olduğu için değil, "tarihi yerleri" tarihi olduğu için değil; "arkeolojik yerleri" arkeolojik olduğu için değil; "sosyo-kültürel yerleri" sosyo-kültürel olduğu için değil; sadece ve sadece turizm potansiyeli olduğu için bir değer ifade ediyor. "Ülkedeki her doğal ve maddi kültür değerinin ayrıca turizm değerinin olması akla fazla aykırı birşey değildir." diye düşünebilirsin; Ancak tüm bu değerlerin turizm değerlerinden ayrı tek başlarına ifade ettikleri değerleri düşündüğünde, hele bir de bunların bozularak başka şeylere dönüştürüleceğini düşündüğünde, sanırım, bana hak vereceksin.

"Doğal Turizm kaynaklarının korunması ve kullanılması"nın nasıl olacağına da yanıtı yine aynı kanunda var; "turizm bölgelerinde ve turizm merkezlerinde; Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerin kamu yararına korunmasına veya kamu yararına kullanılmasına katkıda bulunacak yapı ve tesisler...(md.6) Buradan doğal turizm kaynaklarının korunmasının "ilan ve tesbit edilen" yerlere yapı ve tesis yapılmakla eşdeğer olduğu sonucuna rahatlıkla varabilirsin.

TTK madde 8'i ise sana yorumsuz olarak veriyor;

"Madde 8-A Turizm alanlarına da ve turizm merkezlerin de Bakanlığın talebi üzerine, imar yapılmış ve turizme ayrılmış yerlerdeki taşınmaz mallardan;

1- Hazineye ait olan yerlerle ormanlar, ilgili kuruluşlarca Bakanlığa tahsis edilir.

Bu tahsisler:

a- Hazine adına tescilli yapılmamış Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerle kapanan yollar fazlalarının resen tescilli,

b- Ormanların, Turizme ayrılması ve amenejman planlarının tadili, işlemleri tamamlandıktan sonra yapılır ve talep tarihinden başlayarak en geç 1 ay içinde tamamlanır.

2- Kamu kuruluşlarına ait olanlar, talep tarihinden başlayarak en geç 2 ay içinde hazine adına tapuya tescil ve Bakanlığa tahsis edilir...

3- Diğer gerçek ve tüzel kişiler ile vakıflara ait olup, turizm işletmesi belgesine sahip olmayanlar, Bakanlıkça kamulaştırılarak, Hazine adına tapuya tescil ve tescil tarihinden başlayarak en geç 1 ay içinde bakanlığa tahsis edilir. Uyuşmazlıklarda dava ve takipler kamulaştırma kararına değil, bedeline ilişkin olarak yürütülür ve sonuçlandırılır. Uyuşmazlıkların çözümlenmemiş olması, arazinin turizm amaçlı kullanıma tahsisine engel sayılmaz."

Yorumsuz demiştim ama söylemeden edemiyey-

ceğim: Sen böyle bir kanunla "turizme tahsis edilemeyecek bir tek kümesin veya bir tek ağacın bile olabileceğini düşünebiliyor musun?

Bak tüm bunlara ilişkin olarak M.Tului Sönmez ne demiş: "... ünlü 8. madde sadece 'Türk' ve hatta 'yabancı uyruklu yatırımcılara' Hazine mallarını tahsis etmekle kalmıyor, kamu hukuku ilke ve esaslarını da saf dışı ediyor.

Yani açıkçası 'hukuki' temeller çökertiliyor. Bir turizmi 'teşvik' yasası Devleti ayakta tutan çok sayıda köklü yasayı bertaraf ediyor. Niçin? Turizm için mi? Ormanlar sökülecek. kıyılar işgal edilecek, antik değerler yok edilecek... üç dolar kâr edelim derken, eşsiz değerler elden gidecek, bir daha geri dönmek üzere: İşte konuya 'turistik' gözle bakmak budur yetkililerce 'ille de 1 Mayıs'ı kutlayalım demenin anlamı bana göre yoktur... (Bu söz 1990 1 Mayıs'ı öncesi dönemin bir yetkilisi tarafından sarfedilmiştir)"

Eğer böyle düşünülebiliyorsa, eğer böyle söylenebiliyorsa ve eğer sorumlular tarafından bu sözler onay görüyorsa, değil çevreyi korumak, kollamak, kişi burnunun ucunu bile göremeyecek kadar dar, kısa görüşlü olsa gerektir ve hal böyle olunca da güzel yurdumuz her an daha çok kirletilecektir."

(Mülkiyeliler Birliği Dergisi, Haziran 1990, Hukukun-Eşref Saatinin Ayarı, M.Tului Sönmez).

Yazımın başlarında bir de 31.3.1983 tarihleri ve 83/6285 sayılı kararname ile yürürlüğe konulan "Kamu Arazisinin Turizm Yatırımlarına Tahsisi Hakkında Yönetmelik"ten söz etmiştim.

"Madde 7- Turizm alan ve merkezlerinde imar planları ile turizme ayrılan taşınmaz mallardan, Bakanlığın tasarrufuna alınmasına karar verilen ormanları bu kısımlarının Bakanlığa tahsisi Tarım ve Orman Bakanlığından talep edilir..."

Madde 8- ... Bakanlığın tasarrufuna alınmasına karar verilen Hazine arazileri Maliye Bakanlığından talep edilir...

Madde 9- ... Bakanlığın tasarrufuna alınmasına karar verilen diğer gerçek ve tüzel kişiler ile vakıflara ait olan taşınmaz mallardan, turizm işletmesi belgesi olmayanlar Bakanlıkça hazine adına kamulaştırılır veya kamulaştırma mevzuatına göre satın alınır."

Gördüğün gibi Turizm Bakanlığının önerisi ile ve Bakanlar Kurulu'nun kararı ile ilan ve tesbit edilen her yer ne Tarım ve Orman Bakanlığı ne Maliye Bakanlığı ne Hazinece gerçek ve tüzel kişiler, vakıflar olsun, hiçbir kurum, kuruluş ve kişi dinlemeden yerli veya yabancı müteşebbislere tahsis ediliyor.

Şimdi soracaksın: "böyle bir kanun çıkarken insanlar neredeydi?"

Bu kanun çıkarken yani 1982'de, hiçbir şeye "hayır diyemezdim, Güneş. "Hayır" demek yasaktı. "Hayır" demenin cezası ise oldukça ağırdı. İşinden, "dışarıda olmak özgürlüğünden" yani insanca olan herşeyinden ayrılma tehlikesini göze almak zorundaydın. Şimdi ise, bugünlerde, bu yıllarda, insanlarımız 10 yıl öncesinden nasıl bir cendereye girdiklerini yeni yeni fark ediyorlar. 8-10 yıl öncesinden keyfilikle hazırlanmış kanunların nasıl tahribatlara yol açtığı ve açmaya devam ettiği ve nelere malolacağı yeni yeni anlaşılıyor.

Bizler bu gidişe dur diyebilir miyiz, bilemiyorum. Dur dersek size karşı olan sorumluluğumuzu yerine getirmiş olacağız. Diyemezsek, tüm bunlar sizin için var olma sorunu haline gelecek.

Kızılderilileri nasıl tanırsın veya sana nasıl tanıtlır bilemiyorum. Bize at üstünde dolaşan, kan dökücü, vahşi, sürekli ateş suyu için insanlar olarak tanıttıldılar. Ama öyle olmadıklarını büyüyünce anladım:

"Beyaz Saraydaki Büyük Reis... (Reis Seattle in 1854'te ABD Cumhurbaşkanına yazdığı mektuptan -M. Cevdet Anday- 23.3.1990 Cumhuriyet)

Beyaz Saraydaki Büyük Beyaz Reis!

"Gökyüzünü, toprağın sıcaklığını nasıl satın alabilirsiniz ya da satabilirsiniz? Bunu anlamak, bizler için çok güç. Bu toprakların her parçası halkım için kut-saldır. Çam ağaçlarının pırıldayan iğneleri, vızıldayan böcekler, ak kumsallı kıyılar, karanlık ormanlar ve sabahları çayırları örten buğu, halkımın anılarının ve geçirdiği yüzlerce yıllık deneylerinin bir parçasıdır. Ormanların, ağaçların damarlarında dolaşan su, atalarımın anılarını taşır. Biz buna inanırız. Beyazlar için durum böyle değildir. Bir beyaz ölüp, yıldızlar evrenine göçtüğü zaman doğduğu toprakları unuttur. Bizim ölülerimizse, doğduğu toprakları unutmaz. Çünkü Kızılderili, gerçek anasının toprak olduğu bilir.

Biliyorum; beyazlar bizim gibi düşünmezler. Beyazlar için bir parça toprağın, ötekenden ayrımı yoktur. Beyaz adam, topraktan almak istediğini almaya bakar ve sonra yoluna devam eder. Çünkü toprak Beyaz adamın dostu değil, düşmanıdır. Beyaz adam, topraktan, istediğini alınca, başka serüvenlere atılır. Beyaz adam, anası olan toprağa ve kardeşi olan gökyüzüne, alınıp satılacak, işlenecek, yağmalanacak birşey gözüyle bakar. Onun bu ihtirasıdır ki; toprakları çölleştirecek ve herşeyi yiyip bitirecektir.

Bir gün bakacaksınız; gökteki kartallar, dağları örten ormanlar yok olmuş; yaban atları evcilleştirilmiş ve her yer, insanoğlunun kokusuyla dolmuş. İşte o gün, insanoğlu için, yaşamın sonu ve varlığını sürdürülebilirlik savaşının başlangıcı gelip çatmış olacak..."